

COMMUNIO ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

A hitátadás és a közösségi élet dimenziói egy harmadrendben

1. Egy korábbi tanulmányomban a magyarországi vallási szerveződések, csoportok életének egy szűk időszakát vizsgáltam,¹ jelesül azt a pillanatot, amikor a politikai és társadalmi feltételek megteremtették annak lehetőségét, hogy újra élettel telítődjék az egyházak „megnyesett fája”,² azaz a szoros manipulatív ellenőrzést és az állampárt politikai programjában vállaltan képviselt visszaszorítást a törvényileg neutrális szabályozás (lehetősége) váltotta fel. A rendszerváltás igazi kihívásként jelentkezett az egyházak, felekezetek számára, így a katolikus egyház számára is. Az új társadalmi szabályok, normarendszerek közepette számos, az egyházi szervezetre vonatkozó módosítást kellett és lehetett végrehajtani. Nem csak az egyház maga vált deklaráltan szabaddá, de az egyházon belüli szabadság – pl. a szerveződési szabadság – is kiteljesedhetett a szervezeti sokszínűségben, a szervezetek, a különféle rendű és rangú szerveződések, közösségek variabilitásában.

A klerikusi élet hierarchikus és irányításbeli, valamint (egyház)jogi szabályozottságával, normativitásával szemben a laikus szerveződések esetében nagyobb szabadságfok és sokszínűség alakult ki. Ez nem is annyira a 90-es évek Magyarországra volt jellemző, hanem a katolikus világegyház újabb, az elmúlt évtizedekben alakult laikus szervezeteire. Az egyházat sok kis közösség alkotja.³ A hagyományos plébániai, területi alapú modell feltételezi az egymáshoz hasonlóságot vagy az erre való törekvést, a „katolikus normativitás” megvalósulását, de nem az egyformaságot, az uniformizáltságot. A kisközösségek erősen normavezéreltek, és ily módon a kisközösségi modell is a „polinormativitás” eszményét implikálja.

A közösségek tulajdonságait számba véve Anthony Cohen azt találja⁴ – és itt nem csak a vallásos értékek mentén szerveződőkre kell gondolnunk –, hogy azok először is egy sajátos társadalmi térben vagy lokalitásban léteznek (és ez lehet újabban a cybertér is). Helyet foglalnak: érintkeznek, együttműködnek, kizsorítanak más közösségeket. A csoportoknak, közösségeknek eltérő érdekeik, és a többiekétől különböző identitásaik vannak, mégpedig olyanok, amelyek eleve csoportalkotásra ösztönzik a tagjaikat. Ilyen formán ezt a csoportokkal

---

¹ BÉRES 2012.

² *Succisa virescit*, a megnyesett fa kizöldül – ősi benedeki jelmondat, de itt egyben utalás arra, hogy a szocializmus időszakának magyar esztergomi érseke, Lékai László ugyanezt a jelmondatot választotta, legitimálva ezzel is a maga ellentmondásos egyházpolitikáját.

³ MÁTÉ-TÓTH 2000. 159.

⁴ KOVÁCS 2007. 10-11.

kitöltött lokalitást az identitáspolitikák befolyásolják, és ezek dinamikája képezi az egyensúly – és az átmeneti egyensúlytalanság – alapját. További jellemzője a működésüknek az, hogy a közösségek nem képzelhetők el a tagok közötti interakció nélkül. Amennyiben nem tudják biztosítani a megfelelő intenzitását, sűrűségét a belső kommunikációnak, úgy az végzetes hatással lesz előbb-utóbb a csoportra. Ugyanígy, ha a csoport nem tudja önmagát valamely kollektív társadalmi cselekvés folyamatában azonosítani, úgy ezzel a feladat- vagy szerepvesztéssel együtt a létének a legitimációs alapjait veszti el, és idővel ez a széteséséhez vezet.

Összefoglalva, a közösséget a hely, a csoport és az idea determinálja, melyek hatnak egymásra, és jó esetben kölcsönösen erősítik egymást. Ha így van, akkor a tagok hinni fognak a kultúrájuk életképességében, erejében. A közösségek szimbolikusak (is), és ép működésük esetén meg fogják jeleníteni a társadalom számára azt a sajátos értékrendszert, amely jellemzi őket. Vonzó voltak más összetevőktől is függ, így nem biztos, hogy a hatásuk mindenkire egyformán pozitív lesz, de az, hogy „arcukat vesztenék”, biztosan nem fenyegeti őket.

Vizsgált esetünkben a hit átadásának és megélésének eszköze (instrumentuma), de ugyanakkor közege is maga az oblatusság intézménye, mely a modernkori katolicizmusban jobbra olyan világi hívők mozgalmaként tekinthető, amely számos szállal kapcsolódik a monasztikus hagyományhoz (ittthon a bencés és a ciszterci rendhez). Korai változatai a monostori életben megjelenő életmód- és állapotbeli diverzitást fejezték inkább ki, ma jobbra civil harmadrendi jellegű. Bár manapság itthon is vannak monostorban élő reguláris oblatások, a döntő többségük házasként vagy meg nem házasodott férfiként és nőként a világban él (van köztük néhány egyházmegyes pap is).

A tágabb közegünk, amelyben vizsgálódunk, a modernitás, a modern társadalom. Ebben a modernitásban az életvezetés korábban egyeduralkodó vallási normáit a szekularizáció eredményeként etikai univerzálék – pl. munkamorál, szociális felelősség – váltják le.⁵ Ugyanakkor azt is tapasztalhatjuk, hogy számos ilyen modern társadalomban – nem egyformán erősen mindenütt, de több esetben önmagában jelentős mértékben – újra „feltámadnak” ezek a vallási normák, illetőleg vannak olyan lokális társadalmi közegek/színterek ezekben a társadalmakban, amelyekből nem „koptak/kopnak ki”, vagy amelyekre nem, vagy kevéssé hat az általános szekularizációs nyomás. Peter Berger leírása szerint⁶ a szekularizáció nem feltétlenül kísérőjelensége a modernitásnak, és leginkább csak egy sajátos európai jelenségnek tűnik a kettő szoros együttállása. Különösen szembevető a társadalom szekularizációs penetrációja, ha az európai – bár talán nem csak az európai – társadalmi eliteket vizsgáljuk. Ha az ő szemüvegükön keresztül nézünk, akkor úgy tűnik, hogy a szekularizációs folyamatok jobban látszanak, mi több, a szekularizáció a feltétlen értéktelítettsége okán megkérdőjelezhetetlen társadalmi célként tételeződik. Ugyanígy az ő mindennapi színtereik – a parlamentek, az egyetemek, a média stb. – biztosan szekularizáltabbak, mint más, ugyan-

⁵ KASCHUBA 2004. 144.

⁶ Idézi NAGY 1997. 156-158.

azon társadalomhoz tartozó egyéb színterek. A modernizáció és a szekularizáció hosszan tartó, folyamatos, egyidejű létezése a modern nyugati társadalmakban annak köszönhető, hogy ezek a társadalmak plurálisak, állítja Berger, és ez a vallási elköteleződéseket, és azok kifejezését illetően teret nyit az opcionálisnak is. A folyamat nem áll meg az elitnél, az áthatja a társadalmat.⁷ A lényege, hogy – ugyancsak Berger szerint – egy alapvető felejtésről van szó, a vallási emlékezet elhalványulásáról, a történelmi egyházak által biztosított európai „keresztény magától értetődőség” megszűnéséről.⁸

A magyarországi oblatúsmozgalom 1989 utáni története – hasonlóan más közösségek szintén ekkor kibomló életéhez – a szekularizációs tézis cáfolata volt: éppen hogy a sokdimenziós társadalmi modernizációhoz kapcsolódott, mint annak egy nem elhanyagolható összetevője. Ekkoriban hazánkban – minden visszasságával és diszfunkcionalitásával együtt – a modernizációnak egy igen intenzív, mély társadalmi hatásokkal járó szakasza zajlott. Nem csak gazdasági, ipari-technikai és politikai modernizáció zajlott, hanem pl. a kulturális életben egy kettős modernizáció is. Egyrészt a késő-Kádár-kor lezárása után a mainstream kulturális jelentésrendszerek megtisztítása és újrakonstrukciója, illetve, ami elsőre talán meglepő lehet, ekkor kezdődött el – jobb kifejezés híján – a „tradícionális modernizációja” is, azaz a kulturális emlékezetből kitörölt konzervatív-tradicionális társadalmi modell fokozatos rehabilitációja, a neki megfelelő társadalomkép újraalkotása és annak modernizációja is (pl. egy új, korszerűbb narratívában való kifejtése).

E komplex, modernizációs jellegű társadalmi aktivitás elemei a vallási élet területén olyan új folyamatok voltak, amelyek egy része szükségképp restauráció (is) volt egyben. Az oblatússzervezet újjáalakításának bizonyos elemei esetében lehetséges egy ilyen olvasat. Ugyanakkor az a tény, hogy a magyar bencések egy önkorlátozó, megfontolt, lassabb ütemű átmenettel számoltak, amely tekintettel van a saját anyagi, létszám- és hivatásbéli korlátaikra, megakadályozta azt, hogy egy mesterségesen szított expanziót erőltessenek az oblatússok/oblaták mozgalmára. Egy szétromboló világ romokból való újjáépítése zajlott egyfelől, valamint a nagyvilágban is javarészt még újnak számító vallási tanítások, jelenségek, közösségek gyors ütemű meghonosítása másfelől.

Elmondhatjuk, hogy a vallás esetében nagyobb volt a társadalmi törés mélysége, foka, mértéke, időtartama, mint más társadalmi alrendszerek (pl. az ipar) esetében, ezért feltűnőbbekké is váltak az itt bekövetkezett változások. A szocializmus éveiben megjelentek már a „modernizáció-diskurzusok” a társadalmi alrendszerek egy részében (még ha ezek nem is érintettek mindenkor mélyrehatóan struktúrákat), de a vallás területén kevésbé. Túlzottan sok energiát kötött le a pusztán túlélés, hisz a vallással ellentétben, a kultúrát, a pénzügyeket stb. átformálni, megregulázni akarták ugyan az ország irányítói, de megszüntetni azért

---

⁷ Davie 2010-ben jó áttekintést adja a vallástudomány, vallásszociológia kurrens megközelítéseinek a témában. A rendszerváltáskor az egyházakat sem érthette váratlanul mindez, hiszen a szekularizációs hipotézis recepciója már rendelkezésre állt: TOMKA 1989.

⁸ DAVIE 2010. 92-93.

nem.⁹ Az adott területeken aktív emberek társadalmi szerepét – szemben a vallásos emberekével – nem kérdőjelezték meg folyamatosan.¹⁰

2. Ennyi bevezető után néhány olyan kérdésre keresem a választ, amelyek egy későbbi alaposabb áttekintés előtanulmányai lehetnek. Vajon mennyiben sajátos az a meritési tartomány, amelyből az oblatások származnak? Honnan verbuválódnak ma az oblaták/oblatások? Mi és milyen az a közeg, amely kibocsátja őket? Hol kapnak indíttatást ezek az emberek, hogy útjuk ide, ebbe a közösségbe vezet?

Ha mindezt megvizsgáljuk, színes képpel szembesülünk: sokfélék, akik sokfelől jönnek. Az egyes oblaták/oblatások esetében több ok is szerepet játszhat egyszerre, és nem mindig jelölhető meg egyetlen fő impulzus. Összetett ez a meritési tartomány ahonnan jönnek, de ennek ellenére jól strukturálható.¹¹

Az oblatások közé egyrészt olyanok tartoznak, akik a renndhez már korábban is, azaz oblatussá válásuk előtt is valamilyen formában kapcsolódtak. Olyan emberekről van itt szó, akiknek egyébként is létező, élő kapcsolatuk volt a bencés renndel. (Valóban, sok esetben több ilyen ok együtt is jelen van, gondoljunk csak arra, amikor a pap rokon hatására mentek bencés iskolába annak idején a gyerekek, nem egyszerűen csak azért, mert egy jó iskolát kerestek, vagy mert vallásos volt a család.) A kapcsolatnak talán legtermészetesebb formája, amikor a jelenlegi vagy egykori rendtagok hozzátartozói, rokonai, közvetlen vagy távolabbi ismerősei, barátai csatlakoznak, lesznek oblatások. Ilyenkor a már meglévő természetes emberi és társadalmi kapcsolatok váltódnak át szervezett, formális kapcsolattá, amelynek létrejötte ugyanakkor nem befolyásolja (nem írja fölül) – inkább csak erősíti – a korábban is létezett emberi-személyes kapcsolatot.

A másik jelentős csoport ezen belül azoké, akik a renndel elsősorban nem személyes kapcsolaton keresztül találkoztak és kapcsolódtak, hanem magával a renndel, mint olyannal, amelyet az értékei miatt találtak vonzóknak. (Persze itt is mindig megtalálható volt azért egy-egy ismerős megerősítő hatása, aki ugyanakkor nem feltétlenül volt szorosabb kapcsolatban magával a renndel.)

Volt bencés diákok a pannonhalmi és a győri gimnáziumból. (A többi bencés rendi oktatási intézmény még túl fiatal ahhoz, hogy ilyen szempontból egyfajta tagutánpótlást biztosítson az oblatusság számára.)

A bencés rend világi munkatársai, alkalmazottai, még ha csak időleges szerződéses kapcsolatban is vannak csupán (vö. rendszeresen alkalmazott építőmunkások stb.).

⁹ Az más kérdés, hogy egy idő után a vallással egy hosszabb együttélésre rendezkedtek be kényszerűségből, mert nem számoltak már a közeli megszűnésével.

¹⁰ Pl. a gazdaságban csökkent ugyan a magántulajdon szerepe, súlya, az éthosza megroppant, de az iparé egészében növekedett. Azaz pl. a 'gazdasági szakember' továbbra is lehetett értéktelített társadalmi szerep. A vallás, hitélet területén ilyen nem volt. A nyilvánosságban csak negatív, értékcsökkenet vallásos szerep létezhetett a hívó ember számára. Ugyanakkor a szocializmus évtizedei alatt változó mértékben, de folyamatosan létezett egy – mikor rejtőzködőbb, mikor nyíltabb – társadalmi ellenállás is ezzel a nézettel szemben.

¹¹ Az ide vonatkozó ismereteim rendtagoktól és az oblatusszervezet tagjaitól származnak. A három utolsó oblatásrektor – Kiss Domonkos, Halmos Ábel és Borián Elréd – valamint több, régóta oblatusként/oblataként élő beszélgetőtárs segített a tájékozódásban.

Részint – hagyományosan – a templom körüli szolgálatot végzők tartoznak ide, illetve a főmonostor és a rendházak alkalmazottai, valamint a szorosabban a lelkipásztori ellátásban foglalkoztatott civilek (pl. lelkigyakorlatos központ ellátói).

A tanításban foglalkoztatottak, függetlenül attól, hogy tanárok vagy az iskolai egyéb szak- és segédszemélyzethez tartozók.

A szociális ellátásban dolgozók. A rend régóta fenntartója szociális intézményeknek (pl. a pannonhalmi főmonostori idősek otthona), amely hálózat más, újabb alapítású (vagy átvett) intézményekkel bővült.

A rend kulturális, információs jellegű intézményrendszerében dolgozók (kiadó, szerkesztőség, információs-turisztikai iroda stb.).

A rend – főként szintén újabban alapított – piacorientált gazdasági vállalkozásainak, cégeinek (pl. pincegazdaság, kertészet), szervezeteinek (pl. turisztikai iroda stb.) alkalmazottai.

Bencés plébánia, vagy bencések által vezetett plébánia területén, ill. működő bencés templom környékén élők, ahhoz tartozók, oda „misére járók” képezik a következő főbb csoportot. Röviden: a bencés hívek.

Pannonhalma területi apátság voltából fakadóan, a rendnek mintegy újra vannak – ne értsük ezt most negatívan – „automatikusan” hívei. A szocializmus éveiben ehhez az apátsági egyházmegyéhez tartozó településeket a győri egyházmegyéhez csatolták, majd csak a rendszerváltás után állítják újra helyre azt. Most vannak tehát újra katolikusok, akik mintegy „beleszületnek” a bencés rendbe. Bármilyen egyházi „szolgáltatást” is kívánnak igénybe venni, azt bencés szolgáltatja ki nekik.

Bencés szerzetesek – főapáti megbízással vagy engedéllyel – más egyházmegyékben is szolgálnak. Részint a) közvetlenül a plébániái ellátásban vesznek részt, azaz az adott egyházmegye egy plébániáját vezetik, részint b) az egyházmegye plébániarendszerébe szervezetenként nem beépülve, de azt mégis kiegészítve, a környéken élő híveknek egy sajátosan szerzetesi jellegű egyházi klímát felkínálva a mindennapi vallásgyakorlatuk számára. Előbbire lehet példa a Tihanyi Apátság a Veszprémi Főegyházmegyében, vagy Alsóór/Untertwart plébániája Ausztriában, míg utóbbira a budapesti Szent Szabina kápolna és a mellette létesült bencés rendház az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében, vagy a győri Szent Mór Perjelség a Győri Egyházmegyében. Az ilyen plébániák és templomok „környékén” – és itt nem kell szorosán vett területi közelséget érteni – vannak, akár évtizedek óta, hagyományosan bencés kötődésű családok, hívek.

Az oblaták/oblátusok közül nagyon sokan a rendhez korábban nem kapcsolódtak semmilyen formában. Sem egyes rendtagokhoz, sem – úgy mond – a rend egészéhez semmilyen családi hagyomány, ismeretség nem fűzte őket a kapcsolatfelvételt megelőzően. Egyszerűen csak a privát vallási érdeklődés, egy minden elemében pontosan talán nem is meghatározható egyéni vallási útkeresés, identitásalakító aktivitás vezette el őket a bencések „közelébe”. Valahol, valahogyan, valakin keresztül kapcsolatba akartak és tudtak lépni ezzel a szervezetenként is önállóan létező, kiterjedt, jelentős intézményhálózattal rendelkező entitással, a renddel, amin keresztül vált számukra élhető valósággá a bencés regula, a bencés spiritualitás és a hagyományok. Az ilyen „múlt nélküli” érdeklődők sem véletle-

nül tájékozódtak a bencések irányába, esetükben is megvolt mindenkor valamilyen konkrét ok. Kik is ők?

Egyik csoportjuk azokból áll, akik az egyéni vallási útkeresésük során bencés ellátású plébánia vagy templom környékére „vetődtek”. Nem bencéseket kerestek, csak rájuk akadtak. Ők kerestek, kérdeztek, tájékozódtak, majd ott letek otthonra, és az oblatusság felé innen, ebből a pozícióból, ezzel a közös múlttal indultak.

A területi apátság (lásd az előzőekben) „ellátási területén” és azokban az esetekben, amikor bencés szerzetes más egyházmegyében (lásd az előzőekben) működik, akkor áll fenn az a helyzet, hogy a tájékozódni vágyó, útmutatást kérő hívő (vagy még épp hogy nem hívő) a legegyszerűbb módon jut el egy bencés atyához, szerzeteshez. Azaz nem a bencéseket keresi, csak épp őket találja meg ezen a helyen. Olyan – általános értelemben vett – vallási keresőről van szó, aki nem is rendelkezik mélyebb előzetes ismerettel a bencésekről, ezért nem is keresi, keresheti őket tudatosan. Mélyíteni kívánja a vallási-spirituális ismereteit, a hitét, aktívabb vallásos-egyházi életet kíván élni, és ezért megy el oda, ahol ilyen irányú segítséget remélhet: a plébániára, a „paphoz”. Amely, és aki ebben az esetben épp bencés.

Olyanok is ebbe a nagyobb csoportba tartoznak, akiknek szintén semmifajta korábbi kapcsolatuk nem volt a rendhez, rendtagokhoz, semmilyen családi hagyomány, ismeretség nem volt a kapcsolatfelvételt megelőzően, ráadásul a közeliükben talán nincs is bencés intézmény, nem él bencés szerzetes, de a privát vallási érdeklődésük, célzott keresésük mégis a bencésekre irányult. Ennek nagyon sokféle eredője lehet.

Táplálkozhat olvasmányélményekből, korábbi, más egyházi közösségekben szerzett tapasztalatokból, de valamilyen új tömegmedium hatásán is alapulhat (pl. film, televízió, internet). A lényege a privát keresés, gondolkodás, tájékozódás, majd ennek nyomán a tudatos kapcsolatfelvétel.

Ajánlhatja egy lelkivezetésben gyakorlott ember is, pl. egy olyan nem bencés klerikus, vagy vallási-spirituális tudással és tapasztalattal bíró laikus, aki az érdeklődő személyiségéből, az általa vágyott cél (és elérésének) mikéntjéből arra a következtetésre jut, hogy legjobb, ha a bencés rend felé irányítja a keresőt.

Bármely fent említett csoportba is tartozzon az oblációt tett hívő, a csatlakozása után már nem az eredeti kapcsolati alap lesz a domináns (noha az nem veszik el, és maradhat változatlanul intenzív), hanem – önmaga felajánlása, *oblatioja* által – az énje egy új identikus szerkezettel fog rendelkezni, amely a kapcsolatokat is újradefiniálja.

3. Egy közösség nem maradhat egyben, ha nem teljesülnek benne a tagok vágyai, ha nem érhetők el azok a célok, amiért azt a közösséget egykor létrehozták, ha nem biztosítja a tagok számára a szabályozott együttélés kereteit. Ugyanígy van ez az oblatudékániák esetében is. Mi adja ezek vonzerejét a tagjai számára?¹²

Konkrét közösséget ad, ami kettős természetű: a) részesévé válik egy helyhez kötött, de valójában a lényegét nem a lokalitásában, hanem inkább az eszmei-spi-

¹² A vonzerő mellett – természetesen – a dékaniák a személyes konfliktusok helyei is.

rituális tartalmaiban elnyerő kollektívumhoz (ez lényegében az egész rend, a rendi közösség), és egyúttal b) részévé válik egy lokális, a lelki életre fókuszáló, spirituális értékekkel bíró (kis)közösségnek is. Ennek a kettős dimenziójú közösségiségnek a szerepe a lelki támogatásban, valamint a mindennapi életben objektívalódó konkrét segítségben van. Ezek az értékek a közösségen keresztül tudnak megjelenni a tagok életében, bár egyáltalán nem szükségszerű, hogy meg is jelenjenek. Pl. sokszor nincs semmifajta anyagi-gazdasági kapcsolat a tagok között, még a szokásos – és ismerősök között gyakori – informális viszonyosságon alapuló sem.

Az oblatusság, mint konkrét közösség a dékániákban válik élő gyakorlattá. Ez is a Regulára megy vissza, ahol is Szent Benedek a monostorban élő szerzeteseket kb. 10 fős kisebb közösségekbe rendezi dékán vezetése alatt, és ezt a modellt veszi át az oblatusszervezetek. Az egy monostorhoz tartozó oblaták/oblatások területi alapon szerveződnek dékániákba.¹³ Noha nem kötelező érvényű a dékániai tagság, mégsem élvez támogatást a rendi vezetés részéről az ún. „remete státusz” (ahogy régebben nevezték a dékánian kívüliséget). Mind az egyén integrációja, mind a kontroll és a hatékony támogatás szempontjából is szerencsésebb, ha az oblat/oblatá részt tud venni egy dékánia életében.

A konkrét közösség biztosításán túl is fontos vonzerő, hogy megjelenik egy, a közösséghez nem olyan szorosan kapcsolódó kulturális és lelki (élet)vezetési dimenzió és segítség, amely a Regulában megfogalmazódó vallási-spirituális tapasztalatra és a szerzetesi gyakorlatra alapozódik. Az egyéni hitélet tökéletesítésének iskolája ez. Imádkozni tanít és segít – ahogy erre többen is utaltak.

4. Melyek azok a tulajdonságai az oblatusságnak, amelyek elidegenítik, elidegeníthetik a híveket, melyek azok, amelyek idegenek a mai vallásos emberek számára? – ezekkel a kérdésekkel is sokszor találkozunk a napi gyakorlatukban az oblatások/oblaták. Az a probléma vetődik fel itt számukra nagyon élesen – különös tekintettel a korábbi egyházi év¹⁴ tematikus fókuszpontjára a katolikus egyházban, amely az „új evangelizáció” címkét viselte –, hogy akar-e egyfajta missziós szerepet is vállalni egy ilyen laikusok alkotta szervezet? Ha igen, akkor erre hogyan képes a rendelkezésére álló eszközökkel és személyi feltételekkel? Úgy tűnik, hogy újabban van egy „szelíd nyomás” arra vonatkozóan, hogy az egyes dékániák, illetve a tagjaik jobban aktivizálják magukat, ami a további tagborzást illeti.¹⁵ Nyissanak tudatosan korábban meg nem szólított hívői csoportok és a környezetükben felbukkanó hívek felé.

Van mindennek egy érdekes vetülete, amelynek megvilágításához hozzuk az egykori nevezetes jezsuita, Matteo Ricci missziós példáját.¹⁶ Tudjuk, hogy

¹³ A területi elv praktikus okokból érvényesül, így tarthatják legkönnyebben egymással a kapcsolatot a dékánia tagjai. Ezt a területi elvet kiegészítheti másfajta együttműködésen, érdeklődésen, „misszió” alapuló dékániaszerveződés is (pl. az ökumenikus lelkigondozó dékánia így szerveződött).

¹⁴ A célzott beszélgetések egy része ekkor zajlott.

¹⁵ Valójában a rendszerváltáskori újrakezdést leszámítva, a későbbiekben soha nem voltak nagyobb szabású rendi programok, „akciók” abból a célból, hogy népszerűsítsék az oblatusság intézményét. Kérdés az is, hogy kell-, lehet-, vagy érdemes-e ezt tenni egyáltalán?

¹⁶ ТИТТА 2011. 38.

Ricci a kínai elitet célozta meg, ezt diktálta számára az „alkalmazkodás logikája”. Ami hitelesen katolikus volt, egyúttal a hit kifejezése a kínai kulturális mintáknak megfelelő, és ez által érthető is volt a kínaiaknak.

Az oblatások számára, és minden, a hit terjesztését vállaló hívő számára ebből adódhat egy olyan következtetés, hogy ma is meg kell célozni az elit kultúráját egy neki szóló, egy „óra szabott” üzenettel. Ez Magyarország jelentős súllyal bíró társadalmi szegmenseiben nem mást jelent, mint a baloldali és liberális – egykor egyeduralkodó – társadalmi-politikai-kulturális elit „nyelvén” való megszólalást is. Épp a dialogicitás miatt. (Emellett – és itt kifejezetten új hangsúlyokkal jelent meg Ferenc pápa üzenete – nem halványodhat el a társadalom azon csoportjai felé való aktivitás, akik hagyományosan itthon is kiszorultak az egyházi életből. Pl. a szegénységük vagy az életmódjuk okán.)

Egy közösség nem feltétlenül kell, hogy kifelé aktív legyen. Épp elég figyelmet és fegyelmet követel az is a tagoktól, hogy a közösségen belüli kohéziót növeljék, hogy a belső klímát az optimális értékeken tartsák meg. Ez azért fontos, mert egy közösség egyúttal egy közvetlen léttér is a tagoknak, amelyben jól érzik magukat, amely a közösségi akciók, rítusok révén kifejezi és megerősíti az ő kollektív identitásukat, és amelyben ők maguk is konfrontációmentesen kifejezhetik az egyéni identitásukat. Erősíti őket – és ezt számos oblatás/oblatá visszaigazolta.

Sokak szerint az oblatásközösségeknek nincs valódi, társadalmi céljuk, mi több, nem is kell, hogy ilyennel rendelkezzenek. Nincs olyan objektív mutató sem, amely mentén a működésüket folyamatosan megítélik (ők maguk sem, és a társadalom sem). Nem kell valahonnan valahová eljutniuk. Ha növekszenek létszámban, akkor az persze jó (a tagoknak és a rendnek is), de ha megszűnik egy közösség, mert a tagok megöregedtek és egyre inkább inaktívvá válik a csoport működése – pl. nincsenek vagy ritkák már a közösségi alkalmak – és ki kell mondanunk a feloszlást, ezt a tényt sem értékeli a rendi vezetés kifejezett kudarcként. Ugyanakkor mindez azért is lehet így, mert a dékániaiak ma Magyarországon „nincsenek szem előtt”. Lényegében láthatatlanok az egyház nyilvános – a társadalmi nyilvánosság előtti – működésében. Nem azt állítom, hogy az oblatások nem vesznek részt az egyház számos kezdeményezésében, hogy ne lennének komoly áldozatok, tettek, amit ők hajtanak végre, de azt igenis állítom, hogy mindezt javarészt nem mint oblatások (mint érzékelhetően oblatások) teszik. Így – tetszik, nem tetszik – az a kommunikációs hatás sem érvényesülhet, amit csúnyábban propagandisztikusnak, szebben meggyőzőnek nevezünk, de amire szükség van, amikor egy önmagában és hatásaiban pozitív cselekedet értékelünk. Ugyanis a tett közvetlen társadalmi hatása el fog enyészni szükségképpen az idő múlásával, de a társadalmi vagy kollektív emlékezetben megmarad a jó cselekedet emléke, és az ott tovább fog hatni, és másokat is serkenteni fog a normatív hatása révén.

Mindezek az elgondolások beleágyazódnak abba az örök problémába, hogy hogyan tudja azt a mindenkor feladatául szabott parancsot – nem csak az oblatás, de minden hívő ember is – megvalósítani, ami a világgal való folytonos, megújuló és aktív kommunikációt foglalja magába? Mi minden tartozik bele ebbe a kommunikációba, és mennyire felkészült az adott szervezet ennek megvalósítá-

sára?¹⁷ A kiinduló alapfeltétel ehhez az, amit a bencés Ghislain Lafont „virrasztó magatartásnak” nevez, és amit – hozzátehetjük – minden párbeszédben résztvevő hívőnek meg kell tudnia valósítani.¹⁸ A Regula ebben is segít: megmondja, hogy a laikusoknak a világban hogyan kell virrasztaniuk, hogyan kell készen lenniük. Ez a készenlét pedig nem más, mint a kommunikációra, a nyitottságra való készség és képesség, amely nem instrumentális alapja a másokkal való – vallási implikációkat is tartalmazó – érintkezésnek, hanem önmagáért való cél.¹⁹

Irodalom

BÉRES István

- 2012 Felajánlottak. A bencés oblatások mint „még jelentéktelenebb” laikusok. In: BAJNOK Andrea – KORPICS Márta – MILOVÁN Andrea – PÓLYA Tamás – SZABÓ Levente szerk. *A kommunikatív állapot. Diszciplináris rekonstrukciók*. Typotex, Budapest, 269-274.

DAVIE, Grace

- 2010 *A vallás szociológiája*. Napjaink teológiája 15. Bencés, Pannonhalma.

KASCHUBA, Wolfgang

- 2004 *Bevezetés az európai etnológiába*. Csokonai, Debrecen.

KOVÁCS Éva

- 2007 A közösségtanulmányoktól a lokalitás megismeréséig. In: KOVÁCS Éva szerk. *Közösségtanulmány. Módszertani jegyzet*. Néprajzi Múzeum, PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Pécs, Budapest, 7-21.

KOVÁCS Lajos

- 2012 Egyház = kommunikáció = kommúnió. In: BAJNOK Andrea – KORPICS Márta – MILOVÁN Andrea – PÓLYA Tamás – SZABÓ Levente szerk. *A kommunikatív állapot. Diszciplináris rekonstrukciók*. Typotex, Budapest, 262-268.

LAFONT, Ghislain

- 2007 *Milyenek képzeljük el a katolikus egyházat?* Napjaink teológiája 8. Bencés, Pannonhalma.

MÁTÉ-TÓTH András

- 2000 Egy-ház, sok közösség. In: SZABÓ Ferenc – TOMKA Miklós – HORVÁTH Pál szerk. „... és akik mást hisznek?” *Hívek, egyházak egymásról*. Balassi, Budapest, 159-166.

NAGY J. Endre

- 1997 Egyház és társadalom az átmenet sodrásában. In: HORÁNYI Özséb szerk. *Az egyház mozgástereiről a mai Magyarországon*. Egyház a társadalomban 1. Vigilia, Budapest, 149-166.

---

¹⁷ Kommunikációelméletileg és teológiailag is izgalmas kifejtését adja ezeknek a problémáknak (és számtalan más kapcsolódó diszciplináris kérdésnek is) KOVÁCS 2012.

¹⁸ LAFONT 2007. 415.

¹⁹ STUBENRAUCH 2011. 31.

STUBENRAUCH, Bertram

2011 Matteo Ricci és a II. Vatikáni Zsinat. (Egy lehetséges teológiai értelmezés). In: PATSCH Ferenc SJ szerk. *Misszió, globalizáció, etika. Matteo Ricci szellemi öröksége*. Jezsuita Könyvek, Agóra 11. JTMR Faludi Ferenc Akadémia, L'Harmattan, Budapest, 25-34.

TITTA, Stefano

2011 Inkulturáció és párbeszéd. (Mit üzen a mának Matteo Ricci tapasztalata?). In: PATSCH Ferenc SJ szerk. *Misszió, globalizáció, etika. Matteo Ricci szellemi öröksége*. Jezsuita Könyvek, Agóra 11. JTMR Faludi Ferenc Akadémia, L'Harmattan, Budapest, 35-49.

TOMKA Miklós

1989 A szekularizációs hipotézis. *Szociológia* 2, 109-125.

BÉRES, István

COMMUNIO AND COMMUNICATION Devotional activity and community life in a Catholic third order

In the study, the author examines the Third Order of the Hungarian Benedictine Congregation (Oblates Community), which is renewed after the change of the political system in the early nineties. In the first point, the author discusses who joined the organization, and what they had in their lives, that which determined their decision. The other questions: Why they joined the organization? What are the main components of their operations? What are some possible mission tasks?